

ГОДИНА III.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 19.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЛЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

НА ШТО БИ ПОНАЈВИШЕ ТРЕБАЛО ПАЗИТИ НА НАШЕМ ГЛУМИШТУ ДА ОКрене НА БОЉЕ.

Под тим насловом донео је загребачки „Viennas“ чланак, из кога вадино ово: Ако се хоће, да глумиште омили и учењаку и ђаку, да се наше лепотице привикну углађеном, звонком и роморном збору и разговору; ако се шта више хоће, да тај културни завод, који постоји о трошку народном, не заостаје далеко иза напретка наше књижевности: онда би прека нужда била

1. да се пакљиво истребе сви германизми из велике већине досадањих превода, да се ни један комад више не глуми, док не би који вештак исправио оних силних погрешака, које нам туђим обликом вређају уво. Срамота је то по земаљски завод, да се онде још чује н. пр.: из злата, место од злата, из разлога, место сразлога, опаске чинити, место опажати, прилику пружити, место уприличити, или прилику удецити, набавити, и стотину таквих изрека у именицама, које су Немцима омилеле. Не ће ми се можда веровати, али нека покуша управа дати коме вештаку такав који превод, ја крив, ако не нађе стотину таквих погрешака.

Ја судим, да би давно већ препоручено исправљање комада више одговарало правој смеру нашега завода, него ли предраго издржавање другог баритонисте и треће певачице.

2. Само се собом каже, да се рђавом наглашавању нигде не може више замерити него ли баш у глумишту. Да који члан немачког позоришног друштва у Вараждину или Осеку нагласи само један пут на крају „монате,“ место „монате,“ „емпфанг“ место „емпфанг:“ било би покора и срамоте. Али ја сам сам чуо на нашем земаљском заводу: ја то не могу, место: ја то не могу, оплакујем, место: оплакујем, помоћи, место: помоћи, и сто и сто таквих кривих нагласака. Има, да како, дичних изнимака, али кад би ко хтео свако вече бележити, колико пута неки глум-

ци у наглашавању погреше, чудни би то низови били од онога, што није лепо.

Није то више почетак, да се не сме замерати. Имамо шта више врених глумаца, красних сила — али они, који уз њих глуме, нису власни својим немаром вређати слушаоце и не хајати за понос земаљскога завода!

Не треба на немачки начин општро проносити речи, да изађе н. пр. не знам, место: не знам, касна, м. казна, расмишљам, м. размишљам, и т. д. Наша је штокавштина ромор јужнога грла, заобљен, умиљат пронос звонких уста, од свију словенских језика милотом самогласја најближа талијанштину. Као што је у Талијанаца постало од deus, dio, од coelum, cielo, од pes, piede, од decem, dieci, и т. д., тако се и у нас претворило вље у вуџ, долг у дуг, мил у мио, чловјек у човек, умрл у умрљо, селски у сеоски, и т. д.

Треба дакле, да се строго пази на добро наглашавање, да се већ при читању, а тим више на пробама, свака погрешка тачно исправља, да нарочито шапталац не наглашује криво, јер се за њим глумац и нехотице лако поведе, ако и зна, да би се која реч имала друкчије нагласити. Треба добро знати, где се ије, где је, где ли само е изговара, па не бисмо чули: срјећа, врјемена, трјеба, место: срећа, времена, треба, итд.

Где се штокавштину најлепше говори, као у Бановини, у Имотском у Далмацији, не чује се: њетко, њеколико, њешто, већ се говори, па и Вук и Даничић и Јагић пишу: нетко, неколико, нешто.

За што се не би имало у глумишту на такве финоће пазити, за што се не би глумиште, уопред с књижевношћу, лепотом и благогласјем језика истицало?

3. Сваки језик, кад се одвише заноси или развлачи, кад се прегласно проноси, или ако се виче,

где нема патосу ни мало места, излази ружан, простачки, као такав не може омилиети ником, који је чуо глумити на другом језику. Право ми рече покојни Прица, као банов намесник, да је велико питање, може ли се такав језик удомити у лепим танкоћудним круговима, у господским дворанама, где је до сада владала немштина или талијанштина.

Не треба дакле у фраку говорити леђо, не треба речи развлачити, не треба викати, већ обло, складно, зборити по господски, да буде милота слушати. Особито би требало гледати, да се ђ онако лепо проноси, као што га наш приморац изговара.

Судимо, да би такав напредак са свим доликвао земаљском заводу, да томе не би требало Бог зна каква напора, већ само вештине и добре воље, и да би тај напредак много више привлачио у глумиште нашу интелигенцију, него

што је до сада бивало. А који би хтели у круговима боље плаћенога чиновништва агитовати, да се драматски прикази боље полазе, имали би што истакнути.

Тај напредак према захтеву наше књижевности — темељ је сваком другом успеху, а и онако је овај лист доста пута наговестио, како би требало при избору и учењу комада поступати; не ћемо дакле то понављати, већ само споменути, колико би свакоме члану наше позоришне дружине доликовало, да упозна нашу књижевност, да буде у прилог напретку и ширењу матерњег језика, по ком смо оно, што смо, без кога би били без имена, без прошлости, без будућности, као што рече покојни ми друг Прерадовић, главни некада пријатељ нашем глумишту, кад је истом у зачетку било.

Ако је тако, били се онда смело иза кулиса туђим језиком говорити?
И. Т.

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОЗОРИШТА.

(Наставак).

338. „Он не ће да умре,“ шаљива игра у 1. чину, од Штикса, превео Ј. Фрајденрајх.
339. „Отац дебитантице,“ шаљива игра у 5 чинова, од Бајара, превео А. Мандровић.
340. „Окови,“ шаљива игра у 5 чинова, од Е. Скриба, превео (?).
341. „Обрштар од 18 година,“ шаљива игра у 1. чину, од Мелвиља, превео Ј. Телечки.
342. „Открила је своје срце,“ шаљива игра у 1. чину, од Милер-Кенигса, превео (?).
343. „Од седам најружнија,“ шаљива игра у 4 чина, написао Антели, превео С. Димитријевић.
344. „Одала се, или пољубац,“ шаљива игра у 1. чину, од Вардике, превео Жигровић.
345. „Отерани Ђаци,“ шаљива игра у 4 чина, од Р. Бенедикса, превео др. Деметер.
346. „Окајана погрешка,“ позоришна игра у 1. чину, од П. Трела, превео (?).
347. „Очинско весеље,“ шаљива игра у 1. чину, од Е. Несла, превео (?).
348. „Отмица Сибијанака,“ опера у 3 чина, од П. Зајца.
349. „П. Ђ. Б. О. В.,“ лакрдија у 1. чину, написао А. Коцебу, превео Ј. Пар.

350. „Належина,“ шаљива игра у 1. чину, написао А. Коцебу, превео Ужаревић.
351. „Погибељно суседство,“ шаљива игра у 1. чину, написао А. Коцебу, превео (?).
352. „Покондирена тиква,“ шаљива игра у 3 чина, од Ј. С. Поповића.
353. „Последице злочинства,“ драма у 5 чинова, написао А. Коцебу, превео (?).
354. „Познато стварило,“ шаљива игра у 3 чина, од (?), превео А. Арнолд.
355. „Паразит,“ шаљива игра у 3 чина, од Ф. Шилера, превео (?).
356. „Пораз Монгола,“ исторична драма у 4 чина, од Ивана Кугуљевића Сакцинског.
357. „Правда,“ жалосна игра у 3 чина, од Марјановића.
358. „Пријатељи,“ шаљива игра у 1. радњи, од Лазаревића.
359. „Пропаст царства српскога,“ трагедија у 5 чинова, од Вучковића, превео др. Д. Деметер.
360. „Плод одхрањења,“ шаљива игра у 2 чина, од К. Тепфера, превео Михалов.
361. „Први пут у казалишту,“ шаљива игра у 1. чину од (?) превео (?). (Наставиће се.)

ПРИЛОГ ЗА ГРАЂУ ИСТОРИЈЕ СРПСКОГ ПОЗОРИШТА.

Године 1825. месеца септембра и октобра, у време школскога одмора, покрене Нићифор Атанацковић мисао, да се у Новоме Саду дају српске представе. Састави се друштво, понајвише од ђака из четвртога гимназијског разреда, који су тада били поодрасли. У томе друштву беху: Лазар Цвејић из Санада, Петар Ивачковић из Делиблата, Сима Несторовић из Новог Сада, Петар Чорковић из Новог Сада, Јован Крстић из Белобрешке, Димитрије Анастасијевић, не зна се од куда је, и Танасије Димитријевић из Каменице. Представљали су ове комаде: „Менчикова,“ „Стрелце.“ „Жртву аврамову,“ „Крешталицу,“ „Милоша Обилића“ и „Светислава и Милеву.“ У овом последњем комаду представљао је Цвејић „Милеву.“ Иста дружиница походила је за тим: Земун, Панчево, Вршац и Белу Цркву, где је такођер давала представе. Само Нићифор Атанацковић, који је целу ствар покренуо, није путовао с њима у друштву. У Земуну, кад већ

беху објавили представу „Менчикова,“ дође случајно турски паша из Београда генерату у походе, те из обзира према Турчину представа би, по наредби генераловој обустављена; али доцније се тај комад ипак представљао.

Ову белешку добили смо од г. Николе Недељковића глумца, коме је то казивао сам г. Лазар Цвејић, садашњи адвокат и консист. фискал у Вршцу.

Кад је Абим Вујић године 1835. у Крагујевцу давао представе, били су драговољни представљачи господа: Филип Христић, садашњи министар просвете, Сретен Поповић и Димитрије Голубовић, садашњи чланови касационог суда у Београду, и други. Молимо наше пријатеље у Београду, да од поменутих господа дознаду што више о тим представама, па да то у овом или у ком другом листу објаве.

Д Ш С Т И Њ Ш.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Избирачица“) приказана је у недељу 27 јан. Те је представе Рашић изашао први пут на позорницу после своје болести. Публика га је поздравила, кад се појавио а и после га је наградила изазивом, који је заслужио. Маринковића је и овога вечера јако испредњачила у материнским улогама, а и Пешић се као отац добро држао, само штета, што му није одговарала маска улози. Малчица (Л. Маринковићева) беше добра родитељска маза, само бисмо у прелазима желели да не брза, већ да поједине моменте оштрије обележи. Саветина (Л. Хаџићева) игра беше овога пута врло добра. Марковић нам је изгледао мало нех тан за првога Ђувегију, напротив са задовољством признајемо прикладан рад Лукића, Ј. Поповићеве и Соколовића. Б.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Београду.) Као што нам јављају из Београда тамошње народно позориште отвориће се на ново по свој прилици 1. марта о. г. Управа је већ расписала стечај, у ком тражи неколико глумачких снага, да попуни своју позорницу дружину, и то за струку љубавника, јунака, старца и комичара.

* (Позоришна цензура опет је уведена у Француској.) Француски „Journal officiel“ донео је неки дан овај лаконички декрет председника француске републике: „Успоставља се комисија за пресуђивање драматских дела.“ Позоришна цензура била је укинута 2. септембра 1870. Тада

је говорено, да влада има доста средстава у казненом законнику, да на пут ставе списатељима, управитељима позоришним и глумцима, ако заиста у чему год забразде и ако се огреше о јаван морал. Данас се опет друкчије мисли у Француској.

С И Т Н И Ц Е.

* (Стари грешник.) Неки лист у Пруској написао је о неком кортешу противне странке, да је „стари грешник.“ Премда је тиме мишљено само на шалу, нађе се кортеш увређен, па дигне тужбу против тога листа због увређене части. Суд досуди, да је лист невин. Судски су разлози били ови: 1. Стар бити није срамота, шта више то је част. 2. Грешници смо сви, колико нас год има на свету, дакле придев „стари“ није увреда, а „грешник“ је истина.

* (Ако стече памети не ће се оженити.) Отац хтео да ожени сина веома млада, али је хтео да чује најпре савет од једног свога најмилијег пријатеља. Пође дакле к њему и рече му: „Што би ми саветовао, мој по Богу брате? Бих ли оженио ове јесени мог сина јединца?“ — Ја да сам тобом одговори му, не бих га женио још за коју годину, док не стече мало више снаге, а и памети. — „Ти си човек луд,“ одговори му отац, „та ја га, бољан, баш за то и женим док је млад и луд, јер ако мој син стече памети, никад се не ће оженити!“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

33. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 21.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 14. ФЕБРУАРА 1874.

ДВА НАРЕДНИКА.

Позоришна игра у 3 чина, по талијанском посрбио Н. С. Ђурковић.

О С О Б Е:

Непознати	Зорић.
Мајор	Соколовић.
Ђорђе,)	Ружић.
Љубомир,) наредници	Недељковић.
Петар, тамничар	Лукић.
Ружица, његова синовица	Л. Хаџићева.
Марић, ађутанат пуковније	Пешић.
Вељко, млад официр на војној талији	Петровић.
Софија, Ђорђева жена	Д. Ружићка.
Светозар,)	М. Зорићева.
Ранко,) њени синови	Љ. Недељковић.
Тома, стари слуга	Божовић.
Анрија, мрнар	Добриновић.

Више официра, војника и један добошар. — Збива се: прва радња у спљетском пристаништу у Далмацији, близу острва Брача, друга радња на острву Брачу.

У суботу 16. фебруара: „ПАРИСКИ КОЧИЈАШ.“ Позоришна игра у 5 чинова, превео М. Х. С.

Поштовани претплатници умољавају се, да би изволели исплатити први а већ сада и други део своје претплате или у трговини браће Поповића или у вече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 н. а. вр. у српској народној задрушној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ВОЛУЈЕ: Љ. ЗОРИЋЕВА.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.